

Reductie verwisseling opvangzak (dagzak) bij een katheter

Intramuraal (Wlz)

Aandachtsgebied

Cliënten met een katheter in een verpleeghuis

Landelijke kosten

€16 miljoen

Landelijke¹ mogelijke besparing

€4,5 miljoen, waarvan:

€605k materiaal (opvangzakken)

38 FTE tijdsbesteding

Betrokken medewerkers

- Verpleegkundigen & verzorgenden intramuraal
- Leidinggevend i.v.m. mogelijke aanpassing interne werkwijze

Extramuraal (wijkverpleging)

Aandachtsgebied

Cliënten met een katheter in de wijk

Landelijke kosten

€16 miljoen

Landelijke¹ mogelijke besparing

€1,7 miljoen, waarvan:

€480k materiaal (opvangzakken)

12 FTE tijdsbesteding

Betrokken medewerkers

- Wijkverpleegkundigen en verzorgenden
- Leidinggevend i.v.m. mogelijke aanpassing interne werkwijze

Verandering

Bij cliënten (intramuraal) met een blaaskatheter wordt de opvangzak voor urine (dagzak / beenzak) gemiddeld vier keer per week afgekoppeld en vervangen voor een nieuwe dagzak. Extramuraal is dit 2 à 3 keer per week. Echter blijkt uit literatuuronderzoek² dat deze frequentie veel lager kan zijn. De frequentie voor het verwisselen van een dagzak (met aftapkraantje) kan wekelijks of elke tien dagen zijn. Het aantal bezoeken van de wijkverpleegkundige aan de cliënt nemen daarmee niet af, maar de wijkverpleegkundige is minder tijd kwijt aan de katheterzorg. De kans op een urineweginfectie blijft daarbij onveranderd. Wanneer een dagzak korter dan tien dagen gebruikt wordt, is verwisselen niet nodig. Indicaties om toch (eerder) de opvangzak te verwisselen zijn een zichtbare verontreiniging van de zak, defecten, of het voorschrift van de fabrikant.

Succesfactoren

- Afstemming binnen organisatie (aanpassing werkwijze)
- Brede communicatie

Besparing

Besparing **bij Thebe** door FIT initiatief

Intramurale locaties Thebe

Personeel: 1,2 FTE werktijd

Materiaal: €18k

Cliënten in de wijk:

Personeel: 1,3 FTE werktijd

Materiaal: €52k

Positief

- Voor de cliënt: "Zinnige zorg", geen handelingen uitvoeren die niet noodzakelijk zijn
- Capaciteit zorgprofessionals doelmatig inzetten
- Minder materiaalkosten (opvangzakken)

Susanne van der Westen | Verpleegkundige bij Thebe

"Door het verwisselen van de dagzakken te beperken is minder tijd van professionele zorg nodig, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van zorg voor de cliënt"

Inge Jochems | Wijkverpleegkundige bij Thebe

"Door het minder frequent verwisselen van de dagzakken, krijg je meer tijd voor zorg aan (andere) cliënten die waarde toevoegt"

¹ Zie uitwerking landelijk potentieel in bijlage 1b en 1c. Intramuraal heeft de besparing betrekking op de bedrijfskosten, extramuraal op de zorgkosten

² <https://www.nursing.nl/magazine-artikelen/ebp-moet-je-de-opvangzak-bij-een-blaaskatheter-elke-drie-dagen-vervangen/>. Het artikel verwijst naar nachtzakken maar hier mogen de dagzakken gelezen worden (auteur ambassadeur Inge Jochems)

Toepasbaarheid op doelgroepen

Intramuraal

Dit initiatief is van toepassing op de intramurale setting (verpleeghuis), specifiek voor verpleging & verzorging (ouderen).

Wijkverpleging

Thebe heeft dit initiatief ook geïmplementeerd in de wijkverpleging. Op basis van de ervaringen daar, is de inschatting dat de besparing in de wijkverpleging kleiner is dan intramuraal vanwege het volgende:

- De frequentie van het verwisselen van de opvangzakken ligt, op basis van ervaring, wat lager dan intramuraal (2-3 per week in plaats van 4 keer per week intramuraal)
- In de wijk zijn ook cliënten die zelf hun opvangzak kunnen verwisselen. In dat geval is er geen tijdsbesparing van de wijkverpleging, maar wel op het materiaal (de opvangzakken).

Toepasbaarheid andere doelgroepen

1. Ziekenhuis. De toepasbaarheid is nog niet onderzocht. Uit een steekproef op patiëntfolders van ziekenhuizen blijkt echter wel dat de instructies voor de verwisselfrequentie van de dagzakken veel verschillen (zie onderstaande tabel met voorbeelden).
2. Thuiswonende cliënten met een Wlz indicatie: voor deze doelgroep is dit initiatief ook toepasbaar. In de financiële berekening (bijlage 1c) is deze doelgroep niet geïnccludeerd.

Tabel 1. Steekproef instructie verwisselfrequentie dagzakken (anoniem)

Ziekenhuis	Instructie frequentie
1	Max. 7 dagen gebruiken
2	Min. 2x per week verwisselen
3	Max. 4 dagen gebruiken
4	1-2 keer per week verwisselen

Implementatie in de praktijk

Welke voorbereidingen zijn nodig voor een succesvolle implementatie?

Beleid

- Aanpassing werkwijze verwisselen katheterzakken, bijv. in intern beleid. In de richtlijn van Verenso¹ wordt al beschreven dat het verwisselen niet iedere 2-3 dagen noodzakelijk is², maar er staat niet beschreven hoe lang het wél zou moeten zijn. Dit initiatief helpt bij de implementatie van het reduceren van de verwisselingen van de opvangzakken.

Communicatie

- Communicatie via intranet zorgaanbieder;
- Delen via eventuele kennisgroepen binnen de organisatie (bijv. incontinentie werkgroep of vergelijkbaar);
- Eigen team instrueren;
- Blijven herhalen binnen teams en verschillende intramurale locaties, aangeven wat het belang is van het initiatief. Als inspiratie het artikel delen waarin dit onderzoek is gedaan.

¹ https://www.verenso.nl/_asset/_public/Richtlijnen_kwaliteit/richtlijnen/database/VerensoRichtlijnblaaskatheters2.pdf

² Dit initiatief is gecontroleerd door medisch advies Thebe & medisch advies VGZ

Aannames in berekening landelijk potentieel intramuraal Wlz

In de berekeningen zijn een aantal aannames gedaan voor het berekenen van het landelijk potentieel. In deze bijlage worden de aannames en berekening inzichtelijk gemaakt, zodat het voor elke instelling met de eigen data berekend kan worden.

Tabel 2. Aannames business case Wlz

Omschrijving	Aanname	Bron
Aantal cliënten in verpleeghuis	125.600	Vektis ¹
Aantal cliënten met katheter	10,7%	Inventarisatie Thebe
Aantal x verwisselen opvangzak oude situatie	4x p/week	Inventarisatie Thebe
Aantal x verwisselen opvangzak nieuwe situatie	1x p/week	Inventarisatie Thebe
Kosten opvangzak	€0,77	Declaratie- en inkoopgegevens
Tijdsduur verwisselen opvangzak	5 minuten	Inventarisatie Thebe
Kosten verpleegkundige per uur	€60	Aanname algemeen
Werkbare uren 1 FTE per jaar	1700 u/jaar	Aanname algemeen
Realistisch % dat initiatief implementeert	37,5%	Inschatting VGZ

Berekening landelijk potentieel (voorbeeld)

- Landelijk aantal cliënten in verpleeghuis met katheter **13.400**
(125.600 * 10,7%)
- Materiaalkosten besparing **€ 1,6 mln**
(3 x per week * 52 weken * 13.400 cliënten * 0,77€)
- FTE kosten besparing* **€ 10,4 mln**
(5 minuten * 60€ per uur * (3x52 keren per jaar) * 13.400 cliënten)
- Realistisch potentieel** **€4,5 mln**
37,5% * (1,6 + 10,4 mln)

* De vrijgespeelde capaciteit wordt mogelijk niet verzilverd in €, maar in het doelmatiger inzetten van personeel. De materiaalkosten zijn echter wel een directe besparing voor de zorgaanbieder.

** Het realistisch potentieel is van belang om de mogelijke besparing voor het land te berekenen, in geval dit potentieel niet door elke instelling wordt gerealiseerd of het al is ingevoerd. Voor de berekening van de eigen instelling is deze stap niet nodig.

¹ <https://www.zorgprismapubliek.nl/producten/zorg-dichtbij/wet-langdurige-zorg/row-2/welke-cliëntengroepen-ontvangen-wlz-zorg-in-een-instelling/>

Aannames in berekening landelijk potentieel extramuraal wijkverpleging

In de berekeningen zijn een aantal aannames gedaan voor het berekenen van het landelijk potentieel. In deze bijlage worden de aannames en berekening inzichtelijk gemaakt, zodat het voor elke instelling met de eigen data berekend kan worden.

Tabel 3. Aannames business case wijkverpleging

Omschrijving	Aanname	Bron
Aantal cliënten thuiswonend met wijkverpleging	290.000	Declaratiegegevens VGZ geëxtrapoleerd*
Aantal cliënten met katheter	7,4%	Inventarisatie Thebe
Aantal x verwisselen opvangzak oude situatie	2,5x p/week	Inventarisatie Thebe
Aantal x verwisselen opvangzak nieuwe situatie	1x p/week	Inventarisatie Thebe
Percentage cliënten die zelf opvangzak verwisseld	60%	Inschatting Thebe
Kosten opvangzak	€0,77	Inschatting Thebe
Tijdsduur verwisselen opvangzak	5 minuten	Declaratie- en inkoopgegevens
Kosten verpleegkundige per uur	€60	Inventarisatie Thebe
Werkbare uren 1 FTE per jaar	1700 u/jaar	Aanname algemeen
Realistisch % dat initiatief implementeert	37,5%	Aanname algemeen

Berekening landelijk potentieel (voorbeeld)

- Landelijk aantal cliënten in de wijk met katheter **21.400**
(290.000 * 7,4%)
- Materiaalkosten besparing **€ 1,3 mln**
(1,5 x per week * 52 weken * 21.400 cliënten * 0,77€)
- FTE kosten besparing* **€ 3,3 mln**
(5 minuten * 60€ per uur* (3x52 keren per jaar) * 13.400 cliënten * 40% cliënten die niet zelf dagzak verwisselen)
- Realistisch potentieel** **€ 1,7 mln**
37,5% * (3,3 + 1,3 mln)

* De vrijgespeelde capaciteit wordt mogelijk niet verzilverd in €, maar in het doelmatiger inzetten van personeel. De materiaalkosten zijn echter wel een directe zorgkostenbesparing, omdat je minder opvangzakken gebruikt.

** Het realistisch potentieel is van belang om de mogelijke besparing voor het land te berekenen, in geval dit potentieel niet door elke instelling wordt gerealiseerd of het al is ingevoerd. Voor de berekening van de eigen instelling is deze stap niet nodig.

*.o.b.v. marktaandeel: <https://www.zorgwijzer.nl/wp-content/uploads/infographic-zorgverzekeraars-nederland-2020.jpg>